

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันสินค้าแปรรูปทางการเกษตรเป็นสินค้าส่งออกชนิดหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมาก ซึ่งในปี 2550 ตัวเลขมูลค่าของการส่งออกสินค้าทางการเกษตรมีจำนวน 1,127,788.52 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550) เพราะประเทศไทยสามารถเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสมกับการเกษตรกรรมเป็นอย่างดี

มูลนิธิโครงการหลวง เป็นหนึ่งในโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ได้เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการปลูกพืชเสพติดของชาวเขา โดยการให้ความรู้ด้านวิชาการเกษตรที่สูง ส่งเสริมการปลูกพืชเมืองหนาวทดแทนการปลูกพืชเสพติด ส่งเสริมด้านการศึกษาและการวางแผนครอบครัว ทำให้ชาวเขามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาการไร่เลื่อนลอย การทำลายป่า เพื่อรักษาต้นน้ำ ซึ่งการดำเนินงานด้านการวิจัยและการส่งเสริมการเกษตรของมูลนิธิโครงการหลวง ในปัจจุบันมีการจัดตั้ง 4 สถานีวิจัย และ 38 ศูนย์พัฒนาในพื้นที่ 5 จังหวัดของเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน แม่ฮ่องสอน และพะเยา เพื่อให้เกษตรกรชาวเขาสามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (ฝ่ายพัฒนามูลนิธิโครงการหลวง, 2550) นอกจากนี้ยังมีโครงการต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับการขยายผลจากงานวิจัย หรืองานส่งเสริมและนำผลผลิตที่ได้มาจัดจำหน่ายให้เกิดรายได้เข้ามาหมุนเวียนภายในมูลนิธิโครงการหลวง ซึ่งมีโครงการทั้งหมด 54 โครงการ สามารถแบ่งกลุ่มตามลักษณะกิจกรรมดำเนินงานได้ 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ กลุ่มการท่องเที่ยวและบริการ กลุ่มการเพาะปลูกพืชผัก กลุ่มปศุสัตว์และการประมง และกลุ่มการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

โครงการโรงงานแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นภายใต้การกำกับของมูลนิธิโครงการหลวงเมื่อปี พ.ศ. 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับผลผลิตจากการส่งเสริมเกษตรกรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงที่ไม่ได้ตามมาตรฐานสำหรับจัดจำหน่ายให้ลูกค้า แต่ยังคงมีสภาพความสมบูรณ์อยู่ มาทำการแปรรูปอาหารเพื่อจัดจำหน่ายให้แก่ฝ่ายตลาดของมูลนิธิ

โครงการหลวง และลูกค้าภายนอก ซึ่งรูปแบบการดำเนินงานของโครงการฯ เป็นลักษณะ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารเชิงต้นแบบ มีการทำการผลิตอาหารแปรรูปควบคู่ไปกับการวิจัยและ พัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยมีผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 11 ชนิด แบ่งกลุ่มสายการผลิตได้จำนวน 7 สาย ได้แก่ สายเครื่องดื่มสมุนไพรชนิดแห้ง ประกอบด้วยเครื่องดื่มเกี้ยวภูหาลานชนิดแห้ง เครื่องดื่มสมุนไพรผสมชนิดแห้งคาโมมาย และเครื่องดื่มสมุนไพรผสมชนิดแห้งมินต์ สายผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบดิบ และข้าวเกรียบทอด ประกอบด้วยข้าวเกรียบฟักทองญี่ปุ่น ข้าวเกรียบแคโรท ข้าวเกรียบถั่วแดง หลวง และข้าวเกรียบเห็ดหอม สายผักผลไม้ทอดกรอบ สายน้ำพริกเผ่าถั่วแดงหลวง ประกอบด้วยสูตรเผ็ดมาก สูตรเผ็ดน้อย และสูตรเจ สายเบเกอรี่ ประกอบด้วยขนมปังฟักทอง ขนมปังโฮทวิท และมูสลี่บาร์ สายผลิตภัณฑ์บ๊วย ประกอบด้วยบ๊วยคอง และบ๊วยกวน และสาย ลูกอมสมุนไพร ประกอบด้วยลูกอมสมุนไพรรสโรสแมรี่ รสคาโมมาย รสมินต์ และรสรวม โดย สายผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบจากการส่งเสริมการเพาะปลูกให้กับเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงเป็นส่วนประกอบหลักมากที่สุด และมีสายการผลิตแยกออกจากกันอย่างชัดเจน คือ สายเครื่องดื่มสมุนไพรชนิดแห้ง สายน้ำพริกเผ่าถั่วแดงหลวง และสายผลิตภัณฑ์จากบ๊วย (รายงาน บัญชีโครงการของมูลนิธิโครงการหลวง, 2550) ถึงแม้ว่าลักษณะการดำเนินงานของโครงการ โรงงานแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์จะเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปในเชิงวิจัยของมูลนิธิโครงการ หลวง ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรก็ตาม แต่โครงการฯ จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการให้เกิดผลประกอบการที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยปัจจุบัน โครงการฯ มีการจัดทำรายงานทาง การเงิน ได้แก่ รายงานรายรับ - รายจ่ายประจำเดือน รายงานยอดคงเหลือและการใช้จ่ายเงิน งบประมาณประจำเดือน และรายงานยอดคงเหลือเข้าหนี้และลูกหนี้ประจำเดือน เพื่อเสนอให้ ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจ แต่โครงการฯ ยังไม่ได้นำข้อมูลด้านต้นทุนมาจัดทำรายงานต้นทุน ผลิตภัณฑ์ เนื่องจากโครงการฯ ยังไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต้นทุนเพื่อใช้ในการคำนวณ ต้นทุนผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดอย่างเหมาะสม อีกทั้งการกำหนดราคาขายได้ใช้ข้อมูลต้นทุนที่มีการ ประมาณการเป็นตัวกำหนดราคาขายเท่านั้น จึงทำให้ขาดข้อมูลต้นทุนที่ใช้ในการจัดทำรายงาน ทางการเงิน การวางแผนการผลิต สำหรับการตัดสินใจของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ (สัมภาษณ์. ไพโรจน์ วิริยจารี, 2551)

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาต้นทุนผลิตภัณฑ์ของโครงการโรงงานแปรรูปและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ มูลนิธิโครงการหลวง เพื่อให้ผู้บริหารของโครงการโรงงานแปรรูปและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ในการจัดทำโครงสร้างต้นทุนผลิตภัณฑ์ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางด้านการใช้ข้อมูลต้นทุน เพื่อการวางแผนและตัดสินใจ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงต้นทุนผลิตภัณฑ์ของโครงการ โรงงานแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ มูลนิธิโครงการหลวง

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงต้นทุนผลิตภัณฑ์ของโครงการ โรงงานแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ มูลนิธิโครงการหลวง โดยมีการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์จำนวน 3 ชนิดจากสายการผลิตทั้งหมด 7 สาย ซึ่งคัดเลือกจากผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้วัตถุดิบจากการส่งเสริมการเพาะปลูกให้กับเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นส่วนประกอบหลักมากที่สุด และมีสายการผลิตที่แยกออกจากกันอย่างชัดเจน เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการคำนวณต้นทุนของผลิตภัณฑ์ทั้งหมด ได้แก่ เครื่องดื่มเกี้ยวภู่หลานชนิดแห้ง น้ำพริกเผ่าถั่วแดงหลวง และบ๊วยกวน

2. วิธีการศึกษาและเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาศึกษาได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ดำเนินการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) จากหัวหน้าฝ่ายการเงินและบัญชี ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการบริหารมูลนิธิโครงการหลวง ทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดนโยบายและระเบียบการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีจำนวน 1 คน ผู้ประสานงานโครงการ โรงงานแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทำหน้าที่ควบคุมและกำหนดนโยบายของโครงการ 1 คน ผู้จัดการโรงงาน ทำหน้าที่ควบคุมฝ่ายผลิต จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของโครงการ จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 5 คน เพื่อให้ทราบถึงลักษณะ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต้นทุนและกระบวนการผลิตของโครงการ โรงงานแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ดำเนินการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ โดยรวบรวมข้อมูลค่าใช้จ่ายของโครงการฯ จากงบการเงินประจำปี 2550 (1 ตุลาคม 2549 ถึง 30 กันยายน 2550) เพื่อใช้เป็นข้อมูลค่าใช้จ่ายประมาณการสำหรับจัดสรรค่าใช้จ่ายการผลิตเข้าต้นทุนผลิตภัณฑ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลการผลิตของผลิตภัณฑ์ 3 ชนิดเพื่อให้ได้ข้อมูลต้นทุนวัตถุดิบทางตรง และค่าแรงงานทางตรงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุดจากรายงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตในช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2551 ได้แก่ รายงานการซื้อวัตถุดิบและวัสดุต่างๆ รายงานการผลิตประจำวัน รายงานรับ - จ่าย

วัตถุดิบและสินค้าคงคลัง รายงานการใช้เครื่องจักร ขั้นตอนการผลิตของผลิตภัณฑ์ทั้ง 3 ชนิดและ รายงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิต รวมทั้งเอกสาร บทความที่เกี่ยวข้อง

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะมีแนวทางในการวิเคราะห์ดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ และเอกสารเกี่ยวกับลักษณะการผลิตของผลิตภัณฑ์จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ เครื่องดื่มเขียวกล้วยหลานชนิดแห้ง น้ำพริกเผาถั่วแดงหลวง และบัวบกวน
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลการผลิตของผลิตภัณฑ์ 3 ชนิด ในช่วงการผลิตเดือน มีนาคม – มิถุนายน 2551 จากงบการเงินปี 2550 รายงานการผลิตประจำวัน และเอกสารรายงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิต
- 3) นำข้อมูลการผลิตของผลิตภัณฑ์ 3 ชนิด มาจำแนกส่วนประกอบของต้นทุนการผลิต ได้แก่ วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต
- 4) กำหนดต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์ 3 ชนิด ได้แก่ เครื่องดื่มเขียวกล้วยหลานชนิดแห้ง น้ำพริกเผาถั่วแดงหลวง และบัวบกวน
- 5) กำหนดต้นทุนต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์ 3 ชนิดของโครงการโรงงานแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์

นิยามศัพท์

ต้นทุนผลิตภัณฑ์ หมายถึง ต้นทุนของสินค้าคงคลังที่มีอยู่ในมือของกิจการและจะถือเป็นสินทรัพย์จนกว่าจะมีการขายออกไป เมื่อถูกขายออกไปซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้แก่กิจการ และทางหนึ่งก็กลายเป็นค่าใช้จ่าย ซึ่งก็คือ ต้นทุนขาย และถือเป็นต้นทุนงวดเวลาในที่สุด โดยปกติต้นทุนการผลิตต่างๆ จะถือเป็นต้นทุนผลิตภัณฑ์ (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2549)

โครงการโรงงานแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ มุลนิธิโครงการหลวง หมายถึง หน่วยงานในกำกับของมูลนิธิโครงการหลวง ซึ่งดำเนินงานภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์อาหารในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเพิ่มมูลค่าแก่ผลผลิต และเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภค ตลอดจนดำเนินงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อแก้ปัญหา คิดค้น และนำความรู้ใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้กับอุตสาหกรรมอาหาร (รายงานประจำปีมูลนิธิโครงการหลวง, 2550)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบต้นทุนผลิตภัณฑ์ของโครงการโรงงานแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ มูลนิธิ
โครงการหลวง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved